

Piotr Świątkiewicz, Leszek Kajzer

Gaj Nowy, gm. Góra św. Małgorzaty,
woj. płockie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 20, 216

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DIALDOWO woj. ciechanowskie	patrz późne średniowiecze
ELBLĄG Stare Miasto	patrz późne średniowiecze
E Ł K woj. suwalskie Zamek na wyspie jez. Elk	patrz późne średniowiecze
GAJ NOWY, gm. Góra św. Małgorzaty woj. płockie Stanowisko 1	Muzeum w Łęczycy Muzeum Miasta Zgierza

Badania prowadził mgr Piotr Świątkiewicz. Konsultował doc.dr hab. Leszek Kajzer z Katedry Archeologii UŁ. Finansowało Muzeum w Łęczycy, korzystając ze współpracy Muzeum Miasta Zgierza. Drugi sezon badań. Dwór obronny "na kopcu" /? połowa XVI-XVII w./

Badania obiektu koncentrowały się na maksymalnym odsłonięciu zachowanych partii przyziemia budynku przylegającego od wchodu do odkrytej w 1985 r. klatki schodowej, a także na uchwyceniu jego poziomu /ów ?/ użytkowego. Eksplorowano 6 wykopów o łącznej powierzchni około 46 m², usytuowanych głównie na kulminacji kopca oraz na jego północnym i południowym atoku; łącznie wyeksplorowano około 10 m² powierzchni wykopów.

W wyniku prac odsłonięto przyziemia jednoraktowego, dwuczłonowego budynku zbudowanego na planie prostokąta o wymiarach 5,8 x 14,0 m, zorientowanego dłuższymi bokami wzdłuż osi S-N. Jego północna część o wymiarach 4,0 x 5,8 m posadowiona była na glinie calcowej poniżej spągu pierwotnego humusu. Szerokość ceglanych ścian tego pomieszczenia wynosiła około 40 cm, zachowana wysokość dochodziła do 1,5 m. Od zachodu przylegała do niego klatka schodowa, a na wewnętrznej stronie wschodniej ściany widoczne były resztki kolebkowego sklepienia. Wzdłuż ścian biegła ceglana posadzka pokryta warstwą użytkową, stanowiąca wierzch odsadzki fundamentowej o szerokości 50 cm i wysokości 40 cm; wewnątrz pomieszczenia zajmowały nawarstwienia będące pozostałościami urządzenia grzewczego. Z ujawnionego tu poziomu użytkowego uzyskano około 80 proc. całości materiału ruchomego. Część południowego budynku o wymiarach 5,8 x 10 m nie była jednolita. Ścianę wschodnią stanowił ceglany mur o szerokości 40-60 cm z otworem wejściowym o szerokości 1,2 m usytuowanym pośrodku i osłoniętym ganeczkiem o wymiarach 1 x 1,5 m.

W wewnętrznej stronie muru znajdowała się wtórnie zamurowana, przesklepiona nisza o szerokości 1,1 m, a wzdłuż niej biegł klin /szerokość 20-40 cm/ ceglana odsadzka /ewentualnie fragment starego muru/. Ściany /południową i wschodnią/ przyziemia budynku stanowiła kamienno-ceglana żawa fundamentowa /szerokość około 80 cm/. W wykopie usytuowanym wewnątrz tej partii budynku ujawniono 3 poziomy jego użytkowania, z których najstarszy związany był z ceglana posadzka ułożoną niżej od posadzki z północnej części budynku, na izolacyjno-wyrównawczych warstwach zaprawy wapiennej i piasku.

W trakcie badań pozyskano 977 fragmentów naczyń, 545 fragmentów kafli plecowych, 194 fragmenty kości zwierzęcych, ponadto ornamentowany napastek mosiężny, fragment raka, sprzączki pasa i innych przedmiotów żelaznych. Wśród ceramiki naczyniowej wyróżniono około 3 proc. fragmentów nawiązujących formalnie do naczyń wczesnośredniowiecznych, około 15 proc. fragmentów naczyń typowych dla późnego średniowiecza /siwionych/, około 40 proc. fragmentów naczyń silnie formująco obtaczanych, ze szlamowanej gliny i o dobrym wypale utleniającym oraz około 40 proc. fragmentów naczyń toczonych. Analiza form i technologii wyrobu materiału ceramicznego pozwala datować go na 2 połowę XVI-XVII w.

Materiał ruchomy i dokumentacja badań znajdują się w Muzeum w Łęczycy.

Planowane są dalsze badania obiektu.